

D.No: ab0526
Yer No: ab518

- "Haydarpaşa'da Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâne Binası", İnşaat Dünyası,
sayı:12-15, Nisan 1984, s.56-57.

İNŞAAT DÜNYASI
Uluslararası Mühendislik ve Ticaret Mecmuası

HALİÇ Uluslararası İnşaat, Taahhüt, Organizasyon ve Ticaret Ltd. Şti. Adına SAHİBİ ve Yazı İşleri Müdürü VASFİ PAKMAN

Genel Yayın Yönetmeni
CAHİT ÇATALOĞLU

Teknik Danışman Mimar
HALİT ÇATALOĞLU

Grafik Düzeni:
NİLÜFER TUNAY

Fotoğraf ve Sanat Danışmanları
İHSAN ÖZÇELİK
HAYRİ ÖZKAZANÇ

Yabancı Dil Tercümelere
ÇAĞDAŞ Çeviri ve Büro Hizmetleri Ltd. Şti.

Renk Ayrımları:
ÇALI GRAFİK A.Ş.

Teknik Yayın Hizmetleri
PANO Basın Yayın Sanayi A.Ş.

Ofset Baskı:
ÖZKUR Basımevi

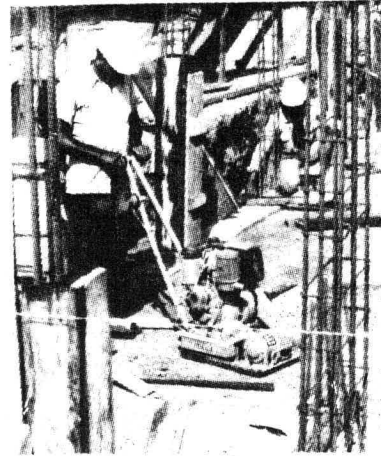
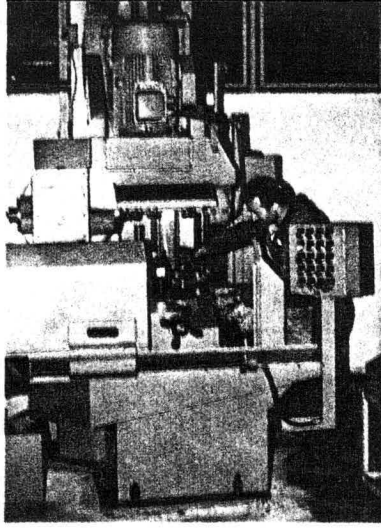
Genel Yayın Organizasyonu
ERMAŞ Emre Reklamcılık, Matbaacılık A.Ş.

ABONE ŞARTLARI:

Yurt içi 1 yıllık abone bedeli 2.500 TL., Yurt dışı 1 yıllık abone bedeli 25.- Dolardır. Öğrencilere özel indirim uygulanır. Yıl içinde meydana gelebilecek fiyat artışları abonelere uygulanmaz. Sayın Okurlarımızın, Abone bedellerini İdare Merkezimize ödeyebileceğiniz gibi T. EMLAK KREDİ BANKASI HARBİYE ŞUBESİ 160 No.lu hesaba da yatırıp makbuz sureti ve talep mektubu ile de ABONE olabilirsiniz.

ILAN ÜCRETLERİ

Arka Kapak Renkli Kuşe 175.000 TL
Kapak İçeri ve Orta Göbekte Renkli Kuşe 150.000 TL
İç Sayfalarda Renkli 125.000 TL
Siyah-beyaz 100.000 TL
1/2 Sayfa 50.000 TL
1/4 Sayfa 25.000 TL
Mesleki Hizmetler Sayfasında Sütun cm 1.000 TL

İNŞAAT DÜNYASI

ULUSLARARASI MÜTEAHHİTLİK VE TİCARET MECMUASI

İÇİNDEKİLER

5 BAŞYAZI

- "Türk İnşaat Dünyasının Dünyadaki Sesi" olmak
Gn. Yay. Yön. Cahit Çataloğlu
- 6 Türkiye Maden İhracatçıları Birliğinden,
MERMER'DE ALTIN MADALYA ERMER'E
10 INTRODUCTION OF BETAŞ A.Ş. THE PRACTISER OF THE
BETAŞ TURKISH STRUCTURAPID SYSTEM
- 16 Jeo. Müh. Hidrojeolog TURGUT ÖZPAR'a göre:
ÜLKEMİZ YERALTI ZENGİNLİKLERİNE GEREKEN ÖNEM VERİLMELİ
VE HIZLA DEĞERLENDİRİLMELİDİR.
- 20 TRAKTÖR VE MAKİNE TİCARET A.Ş. 34 YILDIR AVRUPANIN EN
GÜÇLÜ İŞ MAKİNELERİNİ ÜLKEMİZDE TEMSİL EDİYOR.
- 30 Türk Dış Müteahhitiğinin Gururu
TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞARILI ÇALIŞMALARINI
SÜRDÜRÜYOR
- 32 THE KOFISA CONTRACTING DEPARTMENT SUPPLIES GOODS AN
SERVICES FROM EUROPE TO OUR CONTRACTORS IN THE MIDD
40 İŞ MAKİNELERİ VE NAKİL ARAÇLARI YEDEK PARÇALARINDA
YÜKSEK KALİTELİ ÜRETİMİ PARSAN BAŞARDI
- 46 PRATİKLER SIMULTANEOUSLY UNDERTAKE 5 SEPARATE PROJE
İN LIBYA
- 52 ORTA ANADOLUNUN ALÇI TAŞI "ABS" ÖNCE ŞEHİRLERE YERLE-
ŞİMDİ SINIRLARIMIZI AŞIYOR.
- 56 TARİHİMİZDEN MİRAS KALAN YAPILAR
Haydarpaşa'da "Mekteb-i Tıbbiye-i Askerie-i Şâhâne" Binası
Y. Mimar Restorâtör Neslihan Sönmez
- 64 İNNOVATION DESIGN
URBAN RENEWAL İN TRİPCİLI
Middle East Construction, January 1984

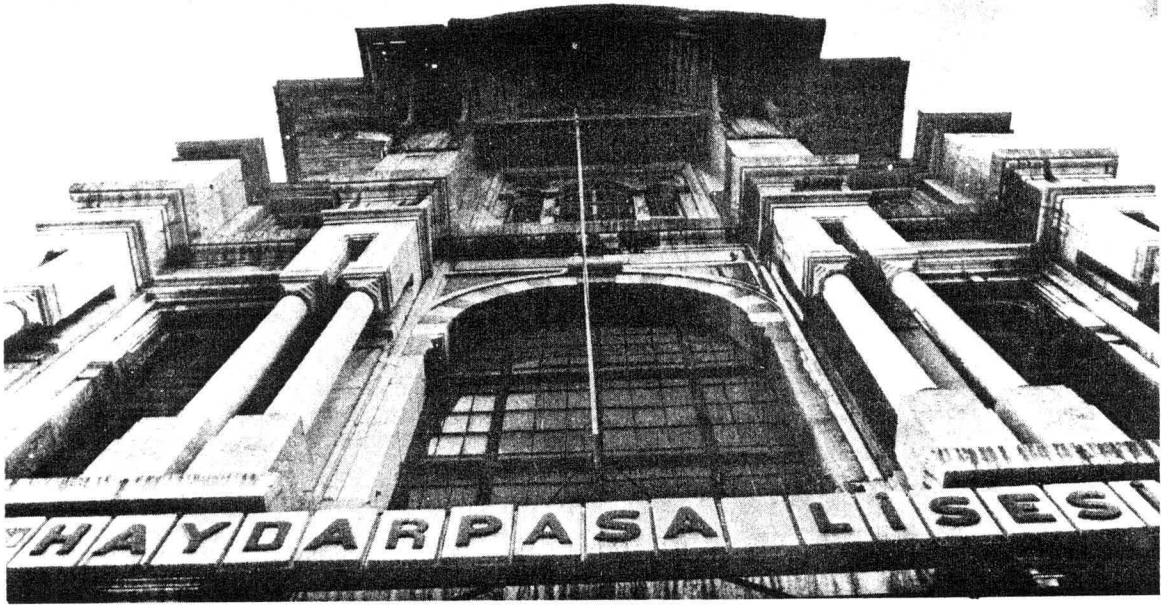
İNŞAAT DÜNYASI Basın Ahlâk Yasasına uyar. Yayınlanan yazı ve resimler kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide yayınlanan yazıların tümü ya da bir bölümü yeniden basılabılır. Yazılardaki fikir ve olaylar yazar ya da

belirtilen bilgi kaynaklarına aittir, dergiyi sorumlu kılmaz. Yayınlanmayan yazı ve resimler istek üzerine geri gönderilebilir Yayın kurulu gönderilen yazılar üzerinde dil, anlatım ve yayın tekniği yönünden değişiklikler yapılır.

AYLIK MECMUANIN Yayın ve İdare Merkezi
Büyükdere Cad. No: 79 Bor Ap. Kat: 3 Mecidiyeköy
Telefon: 172 07 24
İSTANBUL

Yıl: 2 Sayı: (12, 13, 14, 15) ve 16 Nisan 1984 Fiyatı: 250 TL.

ARİHMİZDEN MİRAS KALAN YAPILAR

HAYDARPAŞA'DA MEKTEB-İ TİBBİYE-İ ASKERİYE-İ ŞÂHÂNE BİNASI

Yaklaşık elli yıldan beri "Haydarpaşa Lisesi" adıyla tanınan bu yapı, İstanbul'un tarihi topoğrafyası ve kent silüeti içinde önemli bir yere sahiptir. Boğazın Marmara yönündeki girişinde; yalnız Anadolu yakasının değil, tüm İstanbul'un silüetini belirleyen tarihi yapılar arasında, farklı üslubu ve etkileyici kütleli yükselişleriyle hemen dikkati çeken bir yapıdır.

Gerçekte bugünkü yapı, yaklaşık yüz yıl kadar önce bir tıp fakültesi binası işlevi verilmek üzere inşa edilmiştir. Binanın mimari özellikleri kadar, yapım süreci içindeki hikayesi de oldukça ilginçtir.

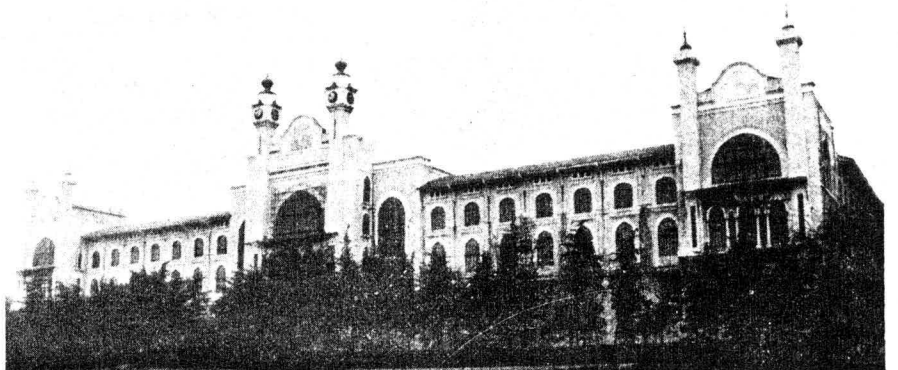
İstanbul'da Sultan II. Abdülhamit dönemine kadar tıp eğitimi yapan iki okul bulunmaktaydı. Bunlardan birincisi şimdiki Sirkeci tren istasyonu yakınındaki bulunan eski Gülhane Kışlası'ndaki "Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şâhâne" idi. Bu okullardan ilki ile Osmanlı ordusunun, ikincisi ile de il ve belediyelerin doktor ihtiyacı karşılanmaya çalışılırdı. Ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru hekim sayısı ve eğitim düzeyi açısından bu okulların yeterli olmadığı açık bir şekilde belirmişti. Tıp biliminin batıda ulaştığı gelişmeler, İstanbul'daki iki okulda da, özellikle bina ve araç-gereç yetersizliği nedeniyle izlenemez olmuştu. Gülhane Kışlası'nın darlığı yüzünden yeni bir bina

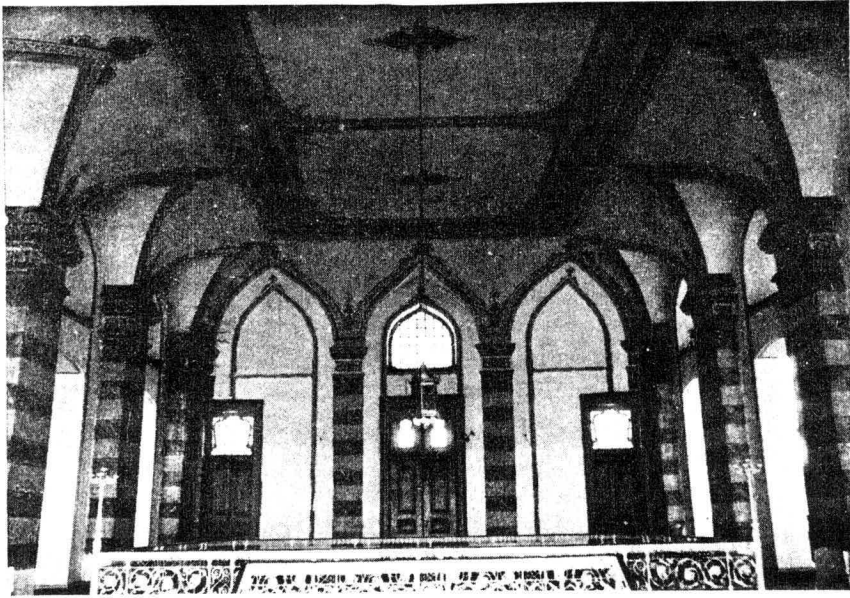
inşasına olanak bulunmaması, yakınındaki Sirkeci tren istasyonunun kalabalıklığı ve gürültüsü, özellikle "Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâne" için yeni bir yer bulunmasını zorunlu kılmaktaydı. Bu okul için yeni bir bina yapılması görüşü ilk kez Serriyatı Hariciye Muallimi Cemil Bey (daha sonra İstanbul Şehremini olan Operatör Cemil Topuzlu) tarafından ortaya atılmış ve Sultan II. Abdülhamit'e önerilmiştir. II. Abdülhamit bu öneriyi, tıbbiye öğrencilerinin hürriyetçi hareketlere sıkça katılmaları nedeniyle, "şehir harici" olması koşuluyla kabul etmiştir. Yer seçimi konusunda Serasker Rıza Paşa'nın Edirnekapı yakınlarında ve sur dışında yapılması görüşü de yine aynı

Y. Mimar Restoratör Neslihan Sönmez Yıldız Üniversitesi

nedenle, II. Abdülhamit tarafından uygun görülmemekle Haydarpaşa'da, eski Kavak Sarayı'nın bahçesine rastlayan alanda yapılmasına karar verilmiştir.

Bugünkü yapının gerçekleştirilmesi Serasker Rıza Paşa tarafından 1892 yılında Fransız asıllı mimar Alexandra Vallauri'ye verilmiştir. Binanın genel tasarımını gerçekleştiren A. Vallauri, 1896 yılından itibaren İstanbul'da Sultan II. Abdülhamit'in saray mimarı olarak görev alan İtalyan mimar Raimondo D'Aronco ile işbirliği yapmış ve bina bu iki mimarın eseri olarak tamamlanmıştır. Serasker Rıza Paşa'nın denetimi altında yapımına 450.000 altın harcanan

binanın planlamasında ve inşası sırasında tıp çevrelerinin, özellikle Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâne hocalarının görüşü alınmamıştır. O zamanki tıp çevrelerinin okuldan çok askeri kışlaya benzettikleri yapı, işlevine uygun tasarlanmadığı gerekçesiyle, sürekli eleştiriyeye uğramıştır. Aynı durum okuldan sonra yapımına başlanan hemen yakınındaki hastahane binasında da (şimdiki Haydarpaşa Hastanesi) uygulanmak istenmiş; ancak başta Osmanlı sarayının "Sertabib-i Hazret-i Şehriyârî"si Müşir Dr. İsmet Paşa olmak üzere Operatör Cemil Bey ve diğersaraya yakın tıp çevrelerinin ikazları sonucunda, o sırada (1898 yılında) Osmanlıların hizmetine giren Bonn Üniversitesi Cerrahi Profesörlerinden Dr. Robert Reider, hastahane binasının yapımında nezaretçi olarak görev almıştır.

Binanın yapım süreci kadar açılışı da ilginç bir olaya dayanmaktadır. 1903 yılında; okulun ve hastahanenin inşaatı bitirilememiş, araç-gereci tam olarak sağlanamamışken, hürriyet yanlısı gösterilere katılan Gülhane'deki "Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâne" öğrencilerinin hemen Haydarpaşa'ya taşınmaları buyurulmuş ve buyruk bir hafta içinde yerine getirilmiştir.

Yapının Osmanlı uyruğunda bulunan Fransız asıllı mimarı Alexandre Vallauri tarafından hazırlanan ve günümüze gelen 19 Ağustos 1318 Rumi/1902-1903 Miladi tarihii özgün plan ve görünüşlerinde "Saye-i umran vâye-i cenab-ı hilâfetpenah-ı azamîde Haydarpaşa'da müceddeden inşa ve ikmal olunan Mekteb-i Fünun-ı Tıbbiye-i Şâhâne binası" altyazısı yer almaktadır. Yapı malzemesi olarak kesim taşın kullanıldığı bina, dört kat olarak planlan-

mıştır. Asıl giriş yönü bugün kullanılmayan deniz cephesindedir. II. Abdülhamid döneminde sultan ve okulun hocaları deniz tarafındaki girişleri kullanırlardı. Yapının deniz yönündeki cephesinin tam ortasında yer alan giriş taç kapısının iki yanında, dörder yüzlük iki büyük çalar saat kulesi bulunmaktadır. Bu kapının alınışında Sultan II. Abdülhamid'in tuğrası ve altında da beş satırlık inşa kitabesi yer almıştır. Taç kapının sahanlığı altında ise yapının bodrum katına geçit veren bodrum katı kapısı bulunmaktadır. Binanın aynı cephesinde ortadaki taç kapıdan başka, iki uçta bu kapıyla eşit ölçüleri tekrarlayan çifte kuleli iki yüksek kapı daha vardır. Kapılar arasında kalan mimari hacimler kemerli pencerelerle dışarı açılmaktadır. Eskiden binanın denize kadar uzanan önündeki geniş alanı günümüzde çöplük, kendiliğinden oluşmuş bir futbol sahası ve kamuya ait çeşitli aykırı yapılar tarafından paylaşılmıştır. Gerçekte yapının Boğaz'a egemen eşsiz doğa güzelliğine açılan bu cephesinin önü, kendisinden çalınan topraklarla birleştirilerek, yeşil alanlara dönüştürülmesini gerektirmektedir.

Halen tamamı onarılmakta olan binanın sağında ve solundaki ek yapıları ile otopsi bölümü ve ameliyathaneleri uzun süre boş kalmış ve bakımsızlıktan ötürü çok kötü duruma düşmüştür. Askeri tıbbiye olarak kullanıldığı süre içinde öğrencilerin zaman zaman Karacaahmet mezarlığından yeni gömülmüş cesetleri geceleyin gizlice otopsi binasına taşıdıkları, üzerinde inceleme yaptıkları cesetleri daha sonra geriye götürüp eski yerlerine gömdükleri, tıp çevrelerinin rivayet edilmektedir.

Yapının kara tarafındaki yönünde de anıtsal boyutlarda üç taç kapısı vardır. Kaliteli mermeri ve özenli işçiliği olan ikiz sütunlar, kapıların cephelerini iki kat boyunca süslemektedir. Ortada geniş bir avlunun çevresinde dört kat olarak planlanan binanın salon, koridor ve odalardan oluşan iç mekanlarında tavan yükseklikleri yaklaşık dokuz metreye ulaşmaktadır. Bu nedenle önceleri soba ile ısıtılan yapıya kısa bir süre sonra kalorifer donanımı konmuş, ancak ısıtılması sürekli sorun olmaktan çıkarılamamıştır.

Yapı İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin 1933 yılında İstanbul yakasına taşınmasından sonra Atatürk'ün buyruğuyla 1934 yılından itibaren Haydarpaşa Lisesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Lise olarak kullanıldığı süre içinde 20.000 dolayında öğrencinin mezun olduğu kaydedilmektedir. Bina 1982 yılından beri Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin kullanımına verilme üzere restore edilmektedir.

Haydarpaşa Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâne binası mimari üslup olarak; kütleli yükselişi ile İslâm-Hint mimarisinden, yapı elemanlarındaki tonozlar, ahşap çatı örtüleri, soğan formunda kubbeler, kemerler, saçaklar, ahşap kafesler ve minare biçimleri kuleleri ile Uzakdoğu mimarisinden açık izler taşıyan Seçmeci (Elektrik) üslûpta bir yapıdır. Bu görüntünün ortaya çıkışını; antik üslûplara bağlılığı ile tanınan mimar Alexandre Vallauri ve batı kaynakları Art Nouveau -Sezession üslûbunun Osmanlı başkentinde uygulayan mimar Raimondo D'Aronco'nun kişisel tutumlarından çok, Sultan II. Abdülhamid'in Pan-İslâmist görüşleri doğrultusundaki bir eğilimin yansıması olarak kabul etmek gerekir.